

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Plasstraat (Waregem, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2020D59
April 2020

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Aaron Willaert, Wouter Van Goidsenhoven

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2020

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksoopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie	11
1.3.1	Methode	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie.....	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	11
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	12
1.3.6	Introductie tot het projectgebied.....	13
1.3.6.1	Ruimtelijke situering.....	13
1.3.6.2	Geplande werken.....	14
1.4	Assessmentrapport.....	17
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	17
1.4.1.1	Landschappelijke situering	18
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	22
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	23
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	24
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis.....	25
1.4.2.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	25
1.4.2.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	30
1.4.2.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	31
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen.....	34
1.5	Synthese	37
2	Bibliografie.....	39

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).....	13
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).....	14
Figuur 5: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen 2019 (Bron: Geopunt).....	16
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	19
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	20
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	20
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	21
Figuur 10: Hoogteverloop, ZW-NO (Bron: Geopunt).....	21
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	22
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	23
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).....	24
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km (Bron: Geopunt).	26
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	31
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	32
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	32
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	33
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	34
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).	35

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	35
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	36
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).....	36

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....7

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....17

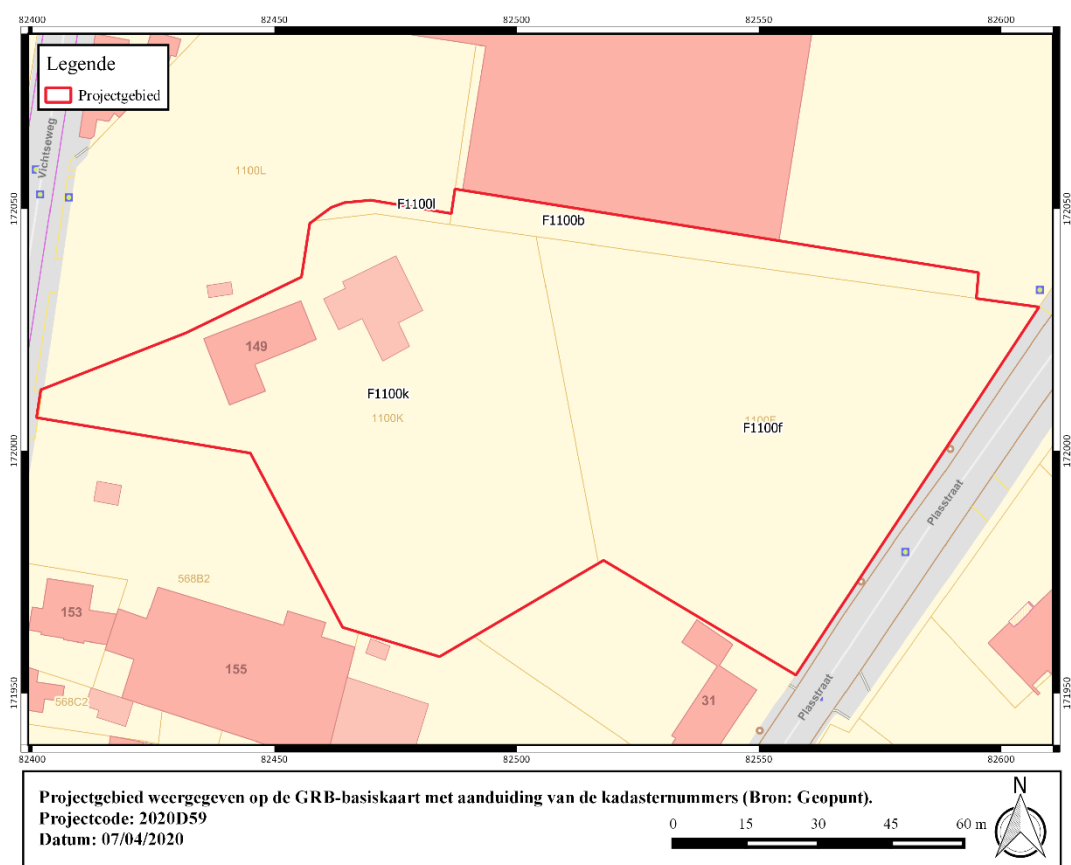
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

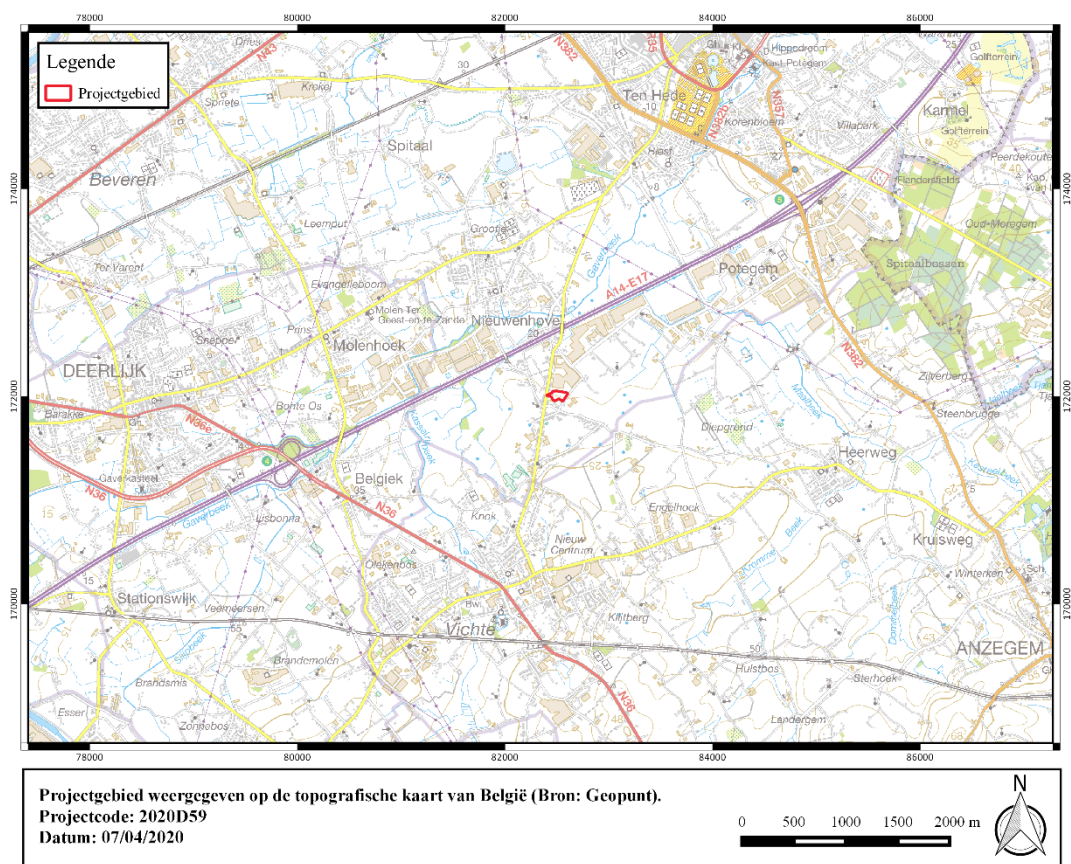
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Waregem
	Deelgemeente	/
	Postcode	8790
	Adres	Vichtseweg 149 8790 Waregem
	Toponiem	Plasstraat
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 82399 Y _{min} = 171939 X _{max} = 82610 Y _{max} = 172086
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Waregem, Afdeling 3, Sectie F, nr's: 1100l, 1100l, 1100b, 1100f Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt)

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als industriegebied. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 5000 m² of meer beslaat.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 1,2 ha; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning. Het plangebied is op heden nog bebouwd; Deze bebouwing dient eerst verwijderd te worden conform de sloopvoorwaarden die zijn opgenomen in het Programma van Maatregelen.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Plasstraat Waregem werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Ferrariskaart, 1771-1777
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp, 1842-1879

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

² <http://www.geopunt.be/>

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het plangebied is gelegen in Waregem, in de provincie West-Vlaanderen. De stadskern van Waregem situeert zich ca. 4 km ten noorden, de dorpskern van Vichte ligt ca. 2,2 km ten zuidwesten. Het plangebied sluit ten westen en ten oosten respectievelijk aan bij de Vichtseweg en de Plasstraat. Ten noorden sluit het plangebied aan bij het bedrijfscomplex van TVH.

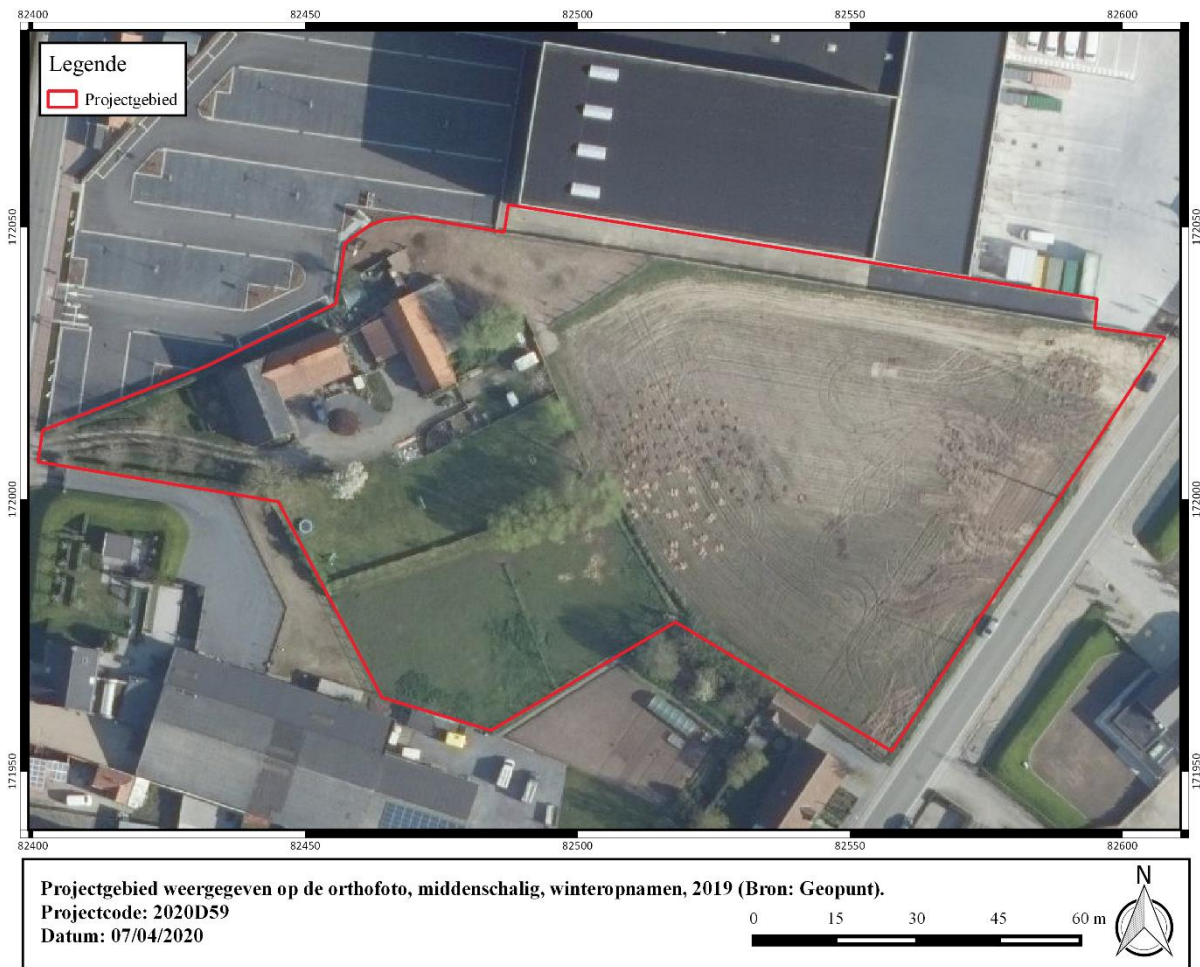

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

Het plangebied heeft een oppervlakte van ca. 1,2 hectare. Op heden is ca. 460 m² van het terrein bebouwd, bijkomend is ca. 790 m² verhard. De bebouwing betreft een hoeve bestaande uit twee gebouwen. Het overige deel van het terrein is deels in gebruik als tuinzone, deels als grasland en deels als akker.

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

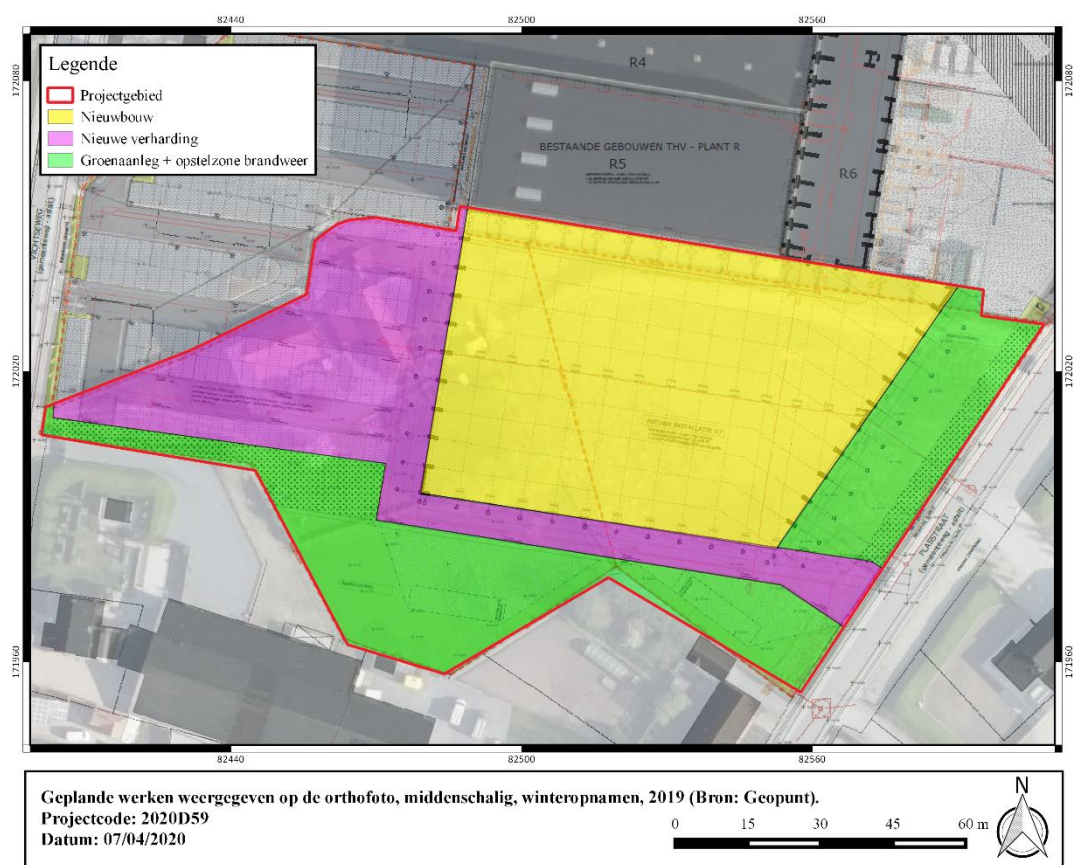
1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de uitbreiding van een bestaand bedrijfsgebouw en de realisatie van buitenaanleg in de vorm van groenzone, parkeergelegenheid en wegenis. Vooreerst dient de bestaande bebouwing gesloopt te worden en de bestaande verharding uitgebrouwen te worden.

Concreet worden volgende bodemingrepen voorzien:

- De realisatie van een nieuwbouw (technische installatie) aangrenzend aan het bestaande bedrijvencomplex. Het betreft een automatisch magazijn ter stockage van onderdelen in verticale rekken. Het magazijn wordt automatisch bediend, het is met andere woorden niet toegankelijk voor personen met uitzondering voor onderhoud en herstelling. Het nulpas van de nieuwbouw zal zich situeren op dezelfde hoogte als het nulpas van het aangrenzende bestaande gebouw, d.i. ca. 13.9 m TAW. Gelet op de huidige hoogteligging van het terrein op een gemiddelde hoogte van ca. 15.4 – 16.3 m TAW impliceert dit dat ter hoogte van de nieuwbouw het terrein zal worden afgegraven tot een diepte variërend tussen de 2 meter en 2,90 meter inclusief de uitgraving voor de vloerplaat. Het gebouw wordt daarenboven gefundeerd op paalfunderingen met aanzetdiepte op 12.9 m TAW. De nieuwbouw heeft een totale footprint van ca. 5375 m². De paalfunderingen worden gerealiseerd in rastervorm met een grid van ca. 5 meter op 6,70 meter.
- De realisatie van nieuwe verharding, deels in de vorm van een uitbreiding van de bestaande parking, deels in de vorm van een nieuwe parkeergelegenheid en deels in de vorm van wegenis. De verharding wordt aangelegd in waterdoorlatend grind. Hiertoe dient een bodemingreep gerekend te worden tot ca. 50 cm-mv. Deze verharding wordt aangelegd over een gecombineerde oppervlakte van ca. 3134 m²
- Het overige deel van het terrein wordt aangelegd als braakliggende groenzone en groenbuffer. Hiertoe dient een bodemingreep gerekend te worden van ca. 30 cm-mv. Ter hoogte van de groenzone wordt tevens een opstelplaats voor de brandweer gerealiseerd.

Figuur 5: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen 2019 (Bron: Geopunt).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

<i>Bron</i>	<i>Informatie</i>
Landschappelijke situering	Zandstreek binnen de Vlaamse Vallei
Tertiair	Lid van Moen (Formatie van Kortrijk).
Quartair	Type 1
Bodemtypes	Zcm, Zdc
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	13.9 – 16.3 m TAW
Hydrografie	Leiebekken, deelbekken Gaverbeek.

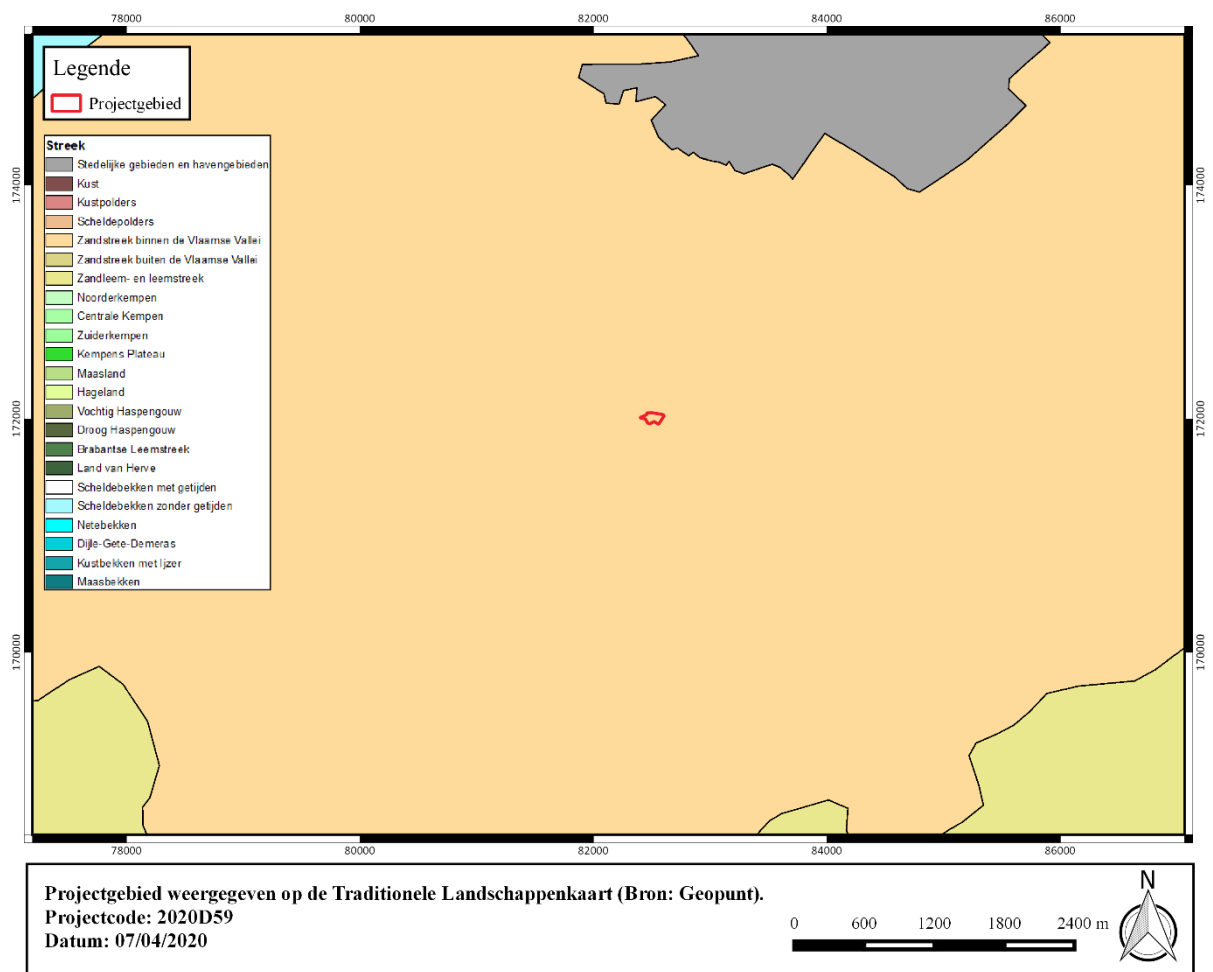
1.4.1.1 Landschappelijke situering

Het plangebied is gelegen in de zandstreek binnen de Vlaamse Vallei.

Het landschap in de omgeving van het plangebied wordt gedomineerd door enerzijds de Vlaamse Ardennen en anderzijds de valleien van de Leie en de Gaverbeek. Zowel de vallei van de Gaverbeek als de vallei van de Leie maken onderdeel uit van de Vlaamse Vallei die morfologisch gekenmerkt wordt door een relatief vlak reliëf. Tijdens de beginfase van het Peniglaciaal heeft de Leie een grote laterale uitbreiding gekend waardoor de volledige breedte van de vallei werd ingenomen. Aan dit sedimentatiepatroon komt een eind in het Tardiglaciaal dat wordt gekenmerkt door een beduidende klimaatsverbetering, op enkele koude fases na. Belangrijk is een hervatting van fluviatiele activiteit met in een eerste fase een uitschuring van de huidige valleien. De rivieren evolueren van een vlechtend naar meanderend patroon waarbij zowel Leie als de Gaverbeek een underfit river worden die in een bovenmaatse vallei vloeit. Binnen de brede Leievallei zijn op het microreliëf wel lichte hoogteverschillen waar te nemen. Het plangebied is gelegen op de noordelijke flank van een uitloper van de Vlaamse Ardennen richting het alluvium van de Gaverbeek. De afwatering in de omgeving van het plangebied gebeurt in essentie vanaf de Vlaamse Ardennen richting de vallei van de Gaverbeek. Ten westen en ten oosten van het plangebied situeren zich respectievelijk de beekvalleien van de Kasselrijbeek en de Mannebeek.

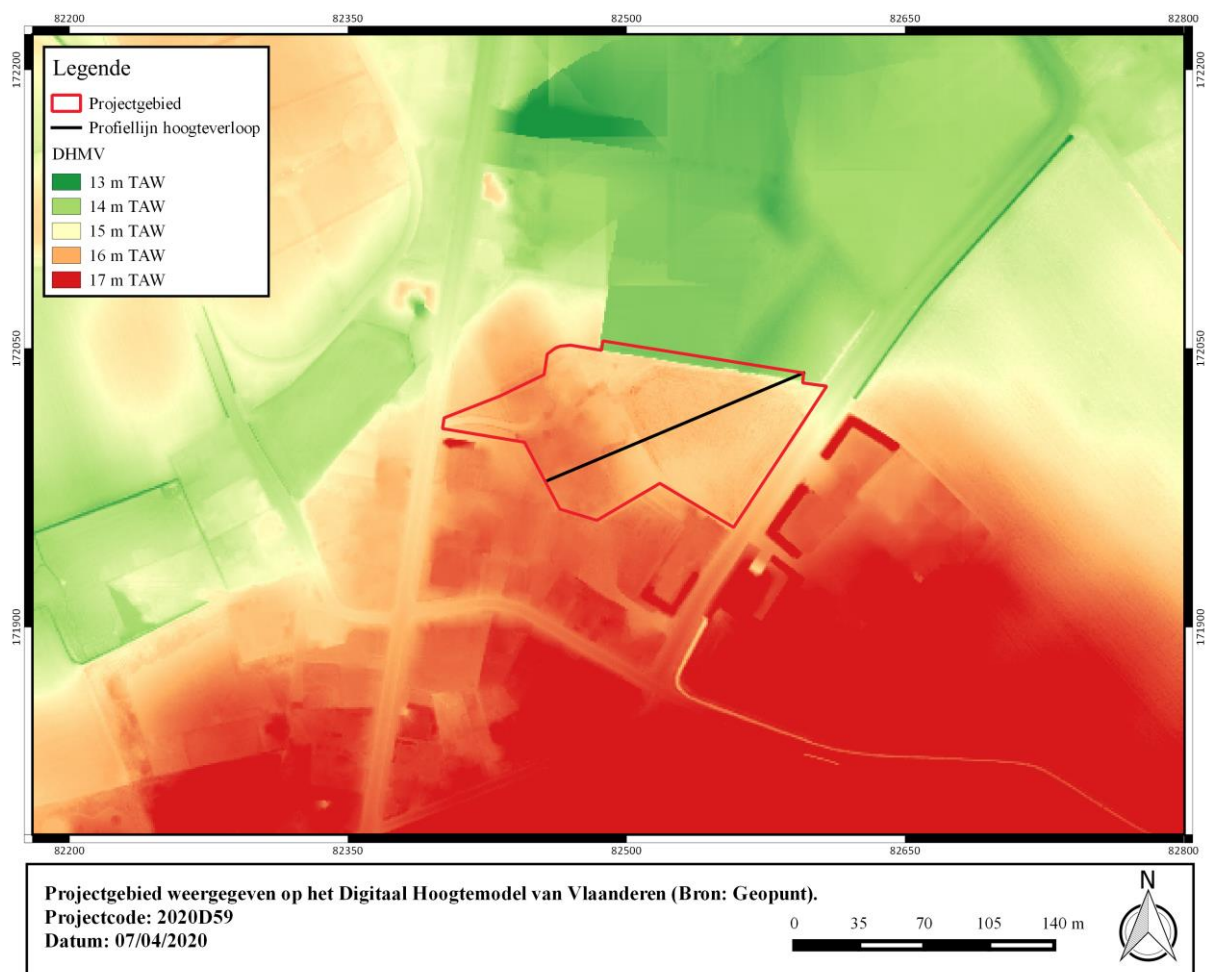
Het plangebied is gelegen op een hoogte van ca. 13.9-16.3 m TAW. Langsheen de noordelijke grens van het plangebied is reeds een strook uitgegraven tot het vloerniveau van het huidige gebouwenbestand ten noorden van het plangebied. Het overige deel van het plangebied is gelegen op een hoogte van ca. 15.4 – 16.3 m TAW en kent een licht stijgend verloop in zuidwestelijke richting.

Hydrografisch is het plangebied gelegen in het Liebekken, deelbekken Gaverbeek.

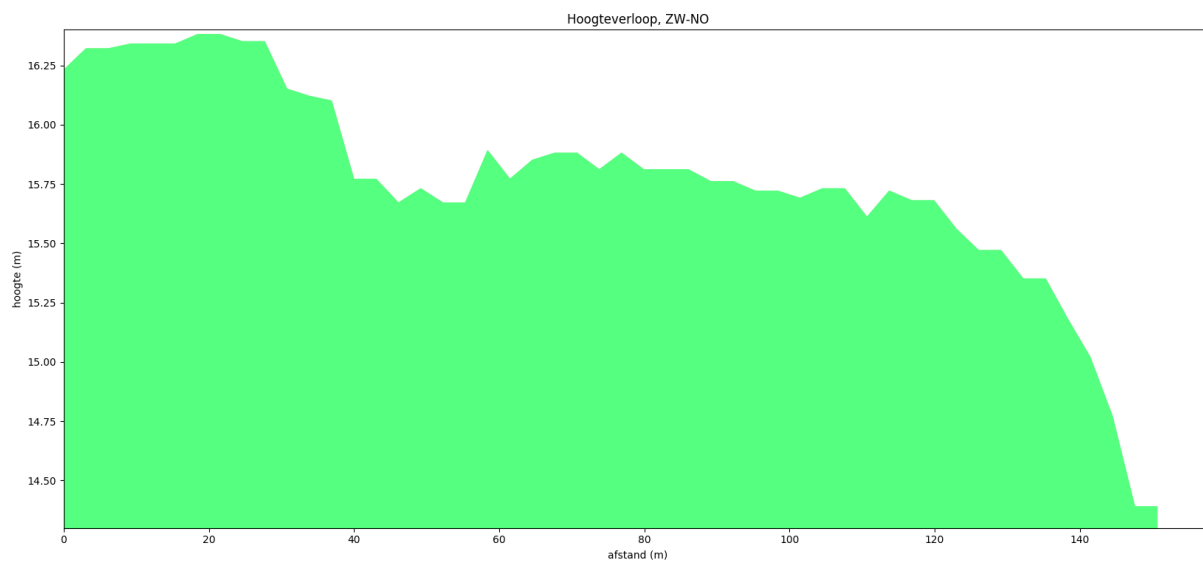

Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

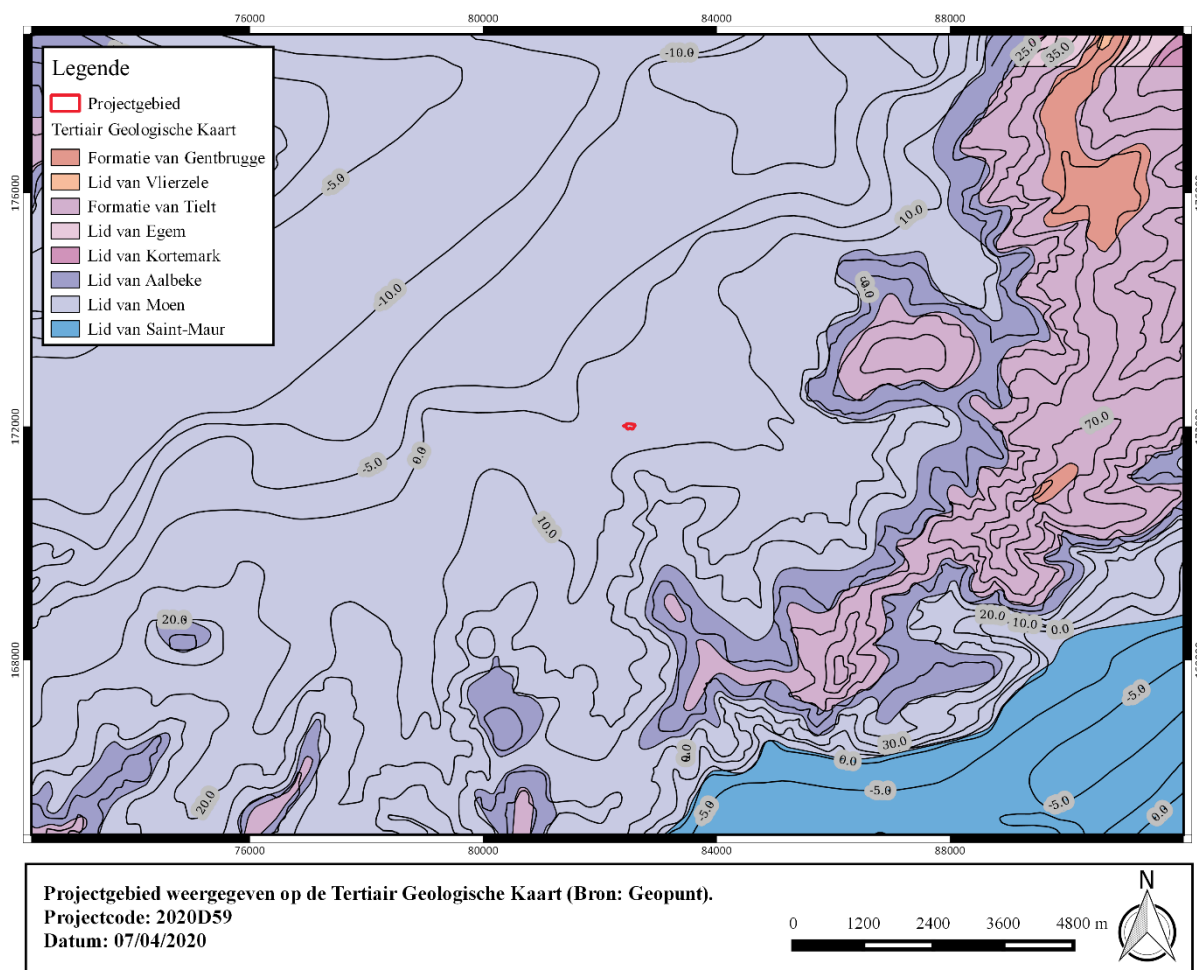

Figuur 10: Hoogteverloop, ZW-NO (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Moen (Formatie van Kortrijk)**. Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

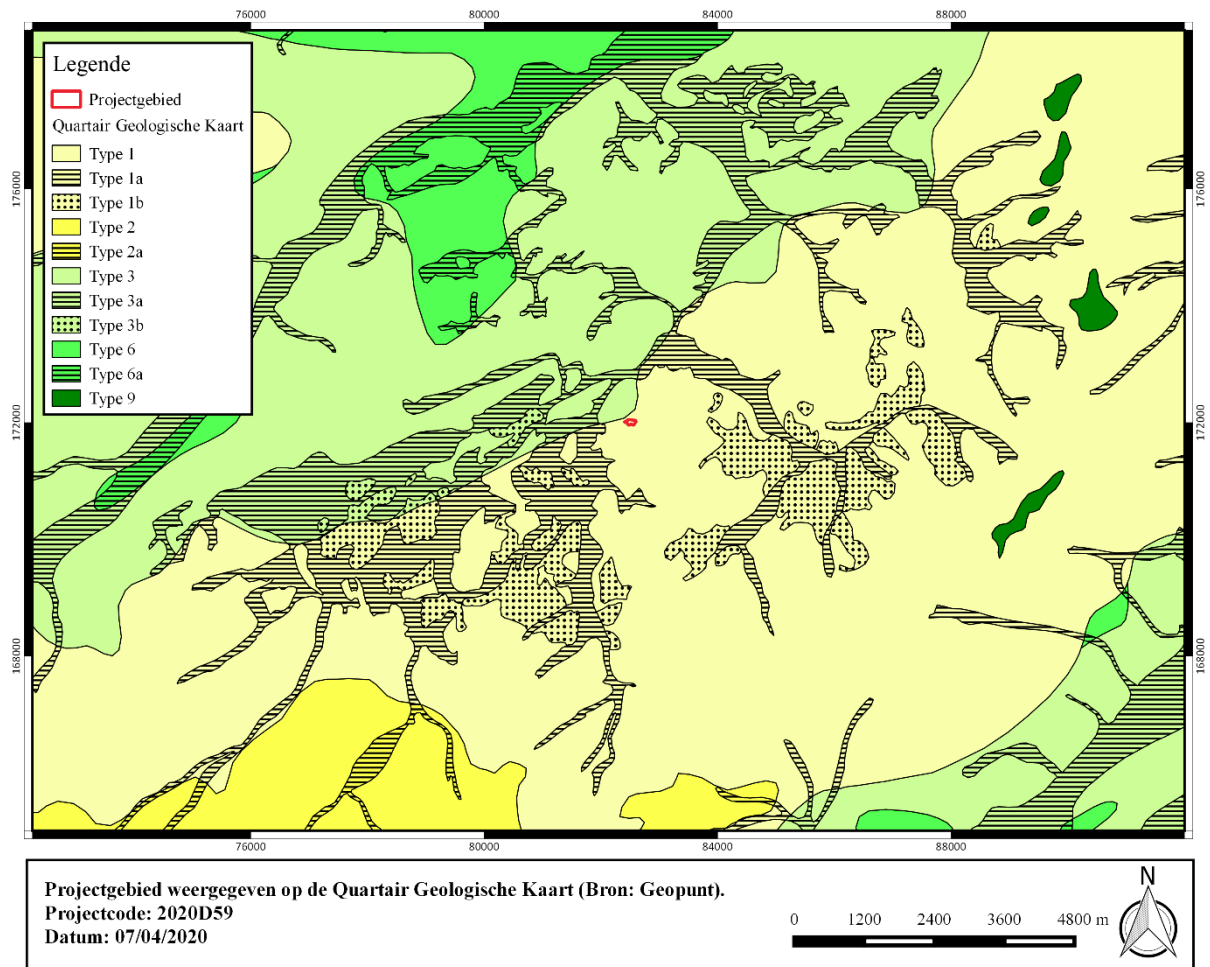
Het Lid van Moen is afgezet tijdens een periode van zeespiegelschommelingen, wat resulteerde in een heterogeen sedimentpakket. Het is een grijze kleiige silt, waartussen intercalaties voorkomen van zand met grof glauconiet of gebroken schelpresten. Deze grove lagen zijn vermoedelijk afgezet tijdens stormperiodes (tempestieten). Naar het noorden en noordoosten toe gaat deze eenheid over naar een meer homogene kleiigere afzetting.

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is deels gelegen in het **Quartair Type 1**. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand tot zandleem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen van het Quartair bevatten.

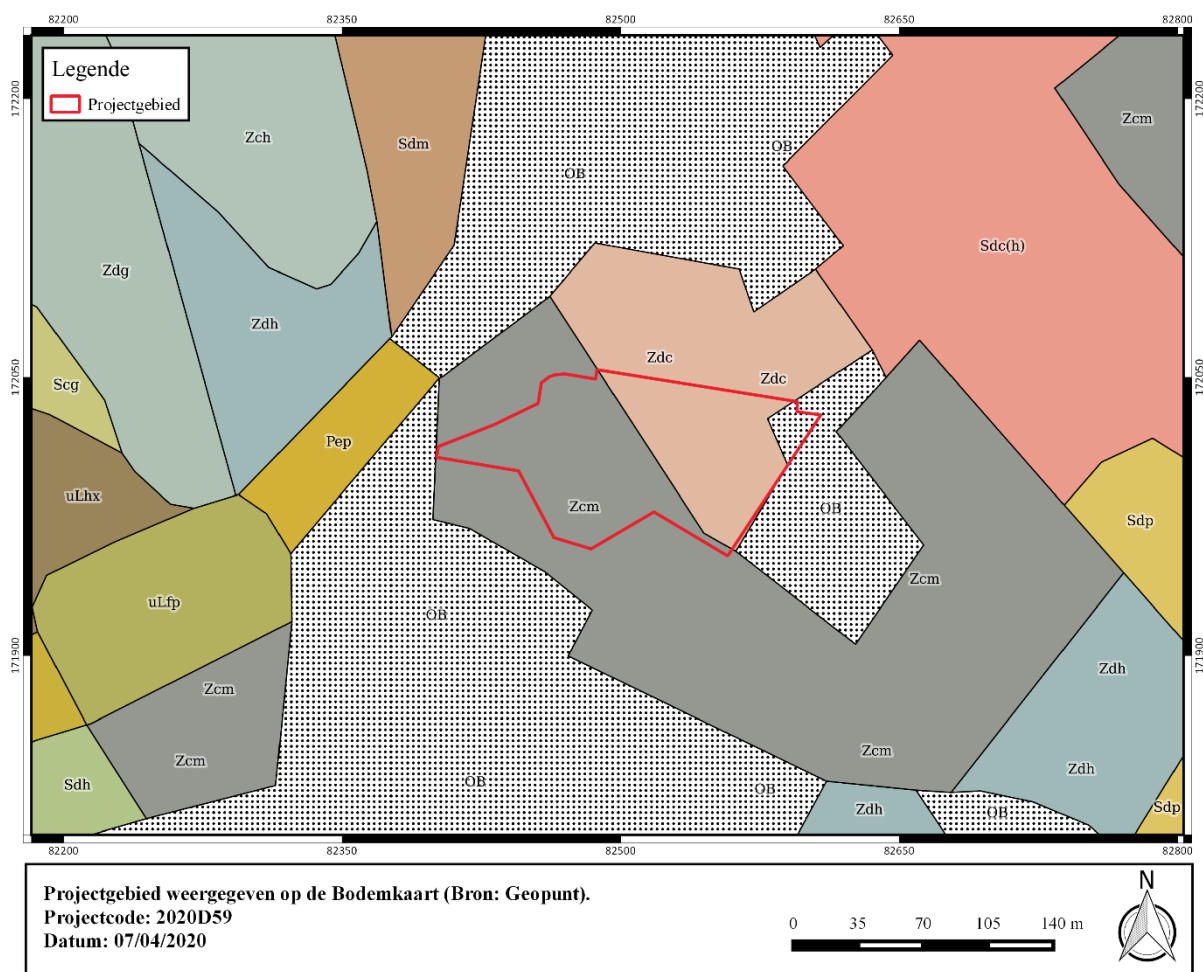
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.4 Bodenvormingsprocessen

Het bodemtype **Zcm** is een matig droge zandbodem met dikke antropogene humus A horizont. Afhankelijk van de kleur van de plaggen werden de bodems onderscheiden in bruine of grijze plaggen. Onder het plaggendeck zijn vaak overblijfselen van een verbrokkelde Podzol B horizont aanwezig. Roestverschijnselen komen voor tussen 60 en 90 cm.

Het bodemtype **Zdc** is een matig natte, matig gleyige zandbodem met sterk gevlekte textuur (bij lemige sedimenten), verbrokkelde textuur B horizont (bij zandige sedimenten). De bovengrond van deze bodems is donker grijsbruin, goed humeus, ongeveer 30 cm dik en rust veelal op een 10-20 cm dikke, iets bruinere overgangshorizont, gevolgd door een sterk gevlekte textuur B horizont met talrijke (zeer) bleekbruine instulpingen van grijs materiaal en soms harde kleine ijzerconcreties. Roestverschijnselen beginnen tussen 40 en 60 cm.

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

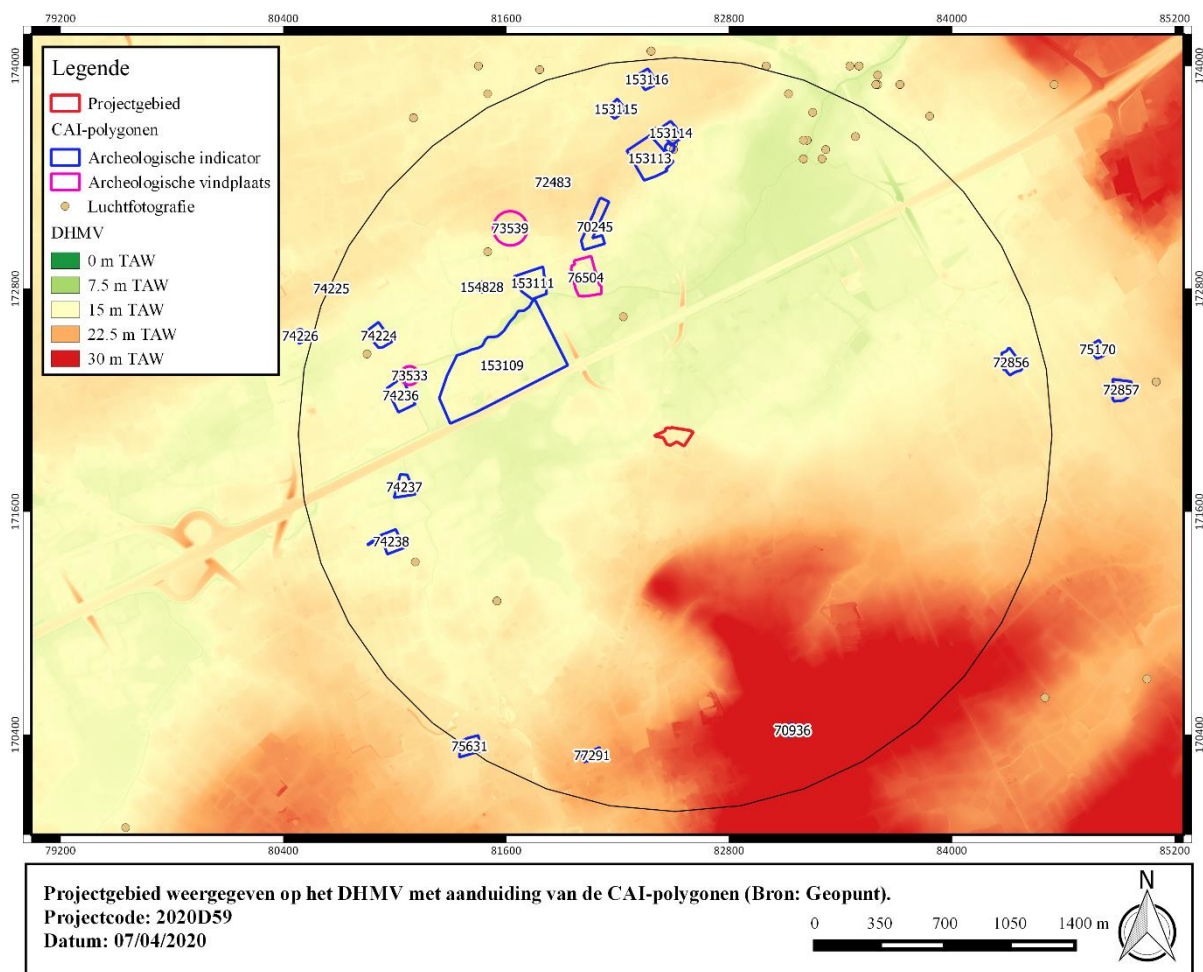
1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Binnen de grenzen van het onderzoeksgebied of op belendende percelen zijn geen archeologische waarden gekend. Een 500-tal meter ten noordoosten van het onderzoeksgebied, aan de Mannebeekstraat, werd recent een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Hierbij werden hoofdzakelijk greppelsegmenten aangesneden. Vanwege de ligging op de rand van een beekvallei werd vastgesteld dat het terrein te nat moet geweest zijn voor bewoning of bewerking in het verleden en pas later in cultuur werd gebracht. Tevens werden er een handvol impactkraters waargenomen die in verband gebracht kunnen worden met het Bevrijdingsoffensief in 1918³. Verder ten noordoosten van het onderzoeksgebied, aan de Brabantstraat, op de rand van de vallei van de Mannebeek, werd in 2018 een archeologisch booronderzoek en proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Bij het archeologisch booronderzoek werden enkele lithische artefacten gerecupereerd maar geen aanwijzingen voor een in situ bewaarde vindplaats. Ook tijdens het proefsleuvenonderzoek werden enkele sporen aangesneden dit betrof voornamelijk enkele geïsoleerde kuilen en meerdere greppelsegmenten. Er werden geen aanwijzingen waargenomen die wijzen op de aanwezigheid van een waardevolle archeologische site. Bij dit onderzoek werden eveneens enkele relictten waargenomen die in verband kunnen gebracht worden met de schermutselingen tijdens het Bevrijdingsoffensief⁴. De overige gekende sites aangegeven op het kaartblad van de CAI betreffen allen oudere waarnemingen uit de jaren '60 en '70 van vorige eeuw. Verder ten noorden van het onderzoeksgebied, aan de overzijde van de E17, werd een grafmonument uit de late bronstijd onderzocht. Luchtfotografische waarnemingen in de ruime omgeving wijzen op de aanwezigheid van meerdere van deze cirkelvormige grafmonumenten langs de vallei van de Gaverbeek. Bij onderzoek aan de Wijmelbeek, eveneens ten noorden van de E17, werden enkele lithische artefacten gerecupereerd. Ter hoogte van het kasteeldomein van Nieuwenhove werden bij onderzoek, naast resten van een middeleeuwse mottesite, eveneens lithische artefacten gerecupereerd evenals 'verspreid' Romeins vondstmateriaal. Ook bij verschillende veldprospecties in de ruime omgeving werden, naast Romeins bouw materiaal, artefacten ingezameld die gedateerd kunnen worden in het mesolithicum. Desondanks de iele spreiding van de gekende waarden op het kaartblad van de CAI wijzen deze toch op een quasi doorlopende menselijke aanwezigheid vanaf het mesolithicum in de ruime omgeving van het onderzoeksgebied.

³ Verdegem S. et al, 2020, Mannebeekstraat 2, Verslag van resultaten onderzoek met ingreep in de bodem, 2020A320, pp. 156

⁴ Billemon J. et al, 2018, Nota Waregem-Anzegem, Brabantstraat: Verslag van Resultaten, 2017L220, pp. 96

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

73533	Opgraving (1977); NK: 250 meter Steentijd: kleine afslagen van grijszwarte vuursteen
73539	Opgraving; NK: 250 meter Late bronstijd: cirkelvormige structuur met 26 m diameter. Bron: Despriet,, Ph. 1978, Het oudheidkundig bodemonderzoek in het arrondissement Kortrijk in 1976, in: De Leiegouw jg. XX, afl. 1, p. 99-116.
75122	Opgraving (1969); NK: 15 meter Volle middeleeuwen: kerk
76504	Veldprospectie (1975) Opgraving (1976) Steentijd: Enkele stukken silex die bij de opgraving van het kasteel te voorschijn kwamen: o.m. een getande schrabber.

	Romeinse tijd: (grijze, zachtgebakken) scherven "overal op het voormalige kasteeldomein aanwezig" Late middeleeuwen: aardewerk – versterkt kasteel – motte 18^e eeuw: versterkt kasteel
--	--

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

72483	Indicator cartografie; NK: 150 meter 17^e eeuw: kapel
72856	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74224	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74225	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74236	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74237	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74238	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
75631	Indicator cartografie; NK: 15 meter 17^e eeuw: site met walgracht

Veldprospecties

70245	Veldprospectie (1976); NK: 150 meter Romeinse tijd: aardewerk- dakpannen
-------	--

70936	Veldprospectie (1976); NK: 150 meter Steentijd: lithisch materiaal
153109	Veldprospectie (1979); NK: 15 meter Mesolithicum: lithisch materiaal Neolithicum: 3 pijlpunten Romeinse tijd: 5-tal stukken dakpannen Merovingische periode: kuil met houtskoolresten en een 15-tal scherven Late middeleeuwen: ingevoerd steengoed, lokaal reducerend gebakken blauwgrijs vaatwerk

Luchtfotografie

153111	Luchtfotografie; NK: 15 meter Metaaltijden: circulaire structuur
153113	Luchtfotografie; NK: 15 meter Metaaltijden: circulaire structuur
153114	Luchtfotografie; NK: 15 meter Metaaltijden: circulaire structuur
153115	Luchtfotografie; NK: 15 meter Metaaltijden: circulaire structuur
153116	Luchtfotografie; NK: 15 meter Metaaltijden: circulaire structuur
154828	Luchtfotografie; NK: 15 meter Metaaltijden: circulaire structuur
154833	Luchtfotografie; NK: 15 meter Metaaltijden: circulaire structuur

Onbepaald

77291	Verkeerd CAI-nummer
-------	---------------------

1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

De ligging van het plangebied moet een strategische locatie geweest zijn voor de mens gedurende de steentijd. Hoewel de mesolithische mens zich voornamelijk op de hoger gelegen zones vestigde werd vaak afgedaald richting vallei om er specifieke activiteiten uit te voeren als vissen of om de omgeving af te stropen naar jachtbuit. In de omgeving van het plangebied zijn effectief een ruim aantal lithische artefacten gerecupereerd. Archeologische vondsten uit de bronstijd, ijzertijd en de Romeinse periode wijzen op het feit dat de regio vanaf de steentijd vrij continu door de mens werd gefrequenteerd.

De oorspronkelijk dorpskern van Waregem heeft zich ontwikkeld op de linkeroever van de Gaverbeek. De stedelijke groei is een relatief recente ontwikkeling. Gedurende de middeleeuwen is Waregem een ruraal dorp dat gekenmerkt wordt door verspreide en geïsoleerde erven en hoeves. De eerste vermelding van Waregem is als Waro-ingagheim in 826. Gedurende de middeleeuwen strekt zich over het grondgebied van Waregem een groot woud uit, namelijk het Forestum Methela, een koninklijk jachtgebied. Rond 950 wordt het woud geschonken aan de Sint-Pietersabdij. Waregem zelf bestaat in die periode voor een groot deel uit overstromingsgebied rond de Vijvebeek of tot heide gedegenereerd grondgebied. Vanaf de 1200 is het grondgebied van Waregem gelegen op het snijpunt van de kasselrij Kortrijk en de kasselrij Oudenaarde.

De godsdienstoorlogen leiden tot een algehele ontvolking van de streek in de tweede helft van de 16de eeuw. In 1586 telt Waregem 136 paarden en koeien, en slechts 33 procent van de akkers worden bezaaid. In 1784 bekommt Waregem van keizer Jozef II een octrooi voor het oprichten van een wekelijkse zaterdagmarkt voor lijnwaad, vlas, werkgaren, boter, eieren en lijnzaad. Vanaf ca. 1785 kent de linnenhandel en vlasspinnerij een grote groei in Waregem en zijn er niet minder dan 800 weefgetouwen op 900 huishoudens.

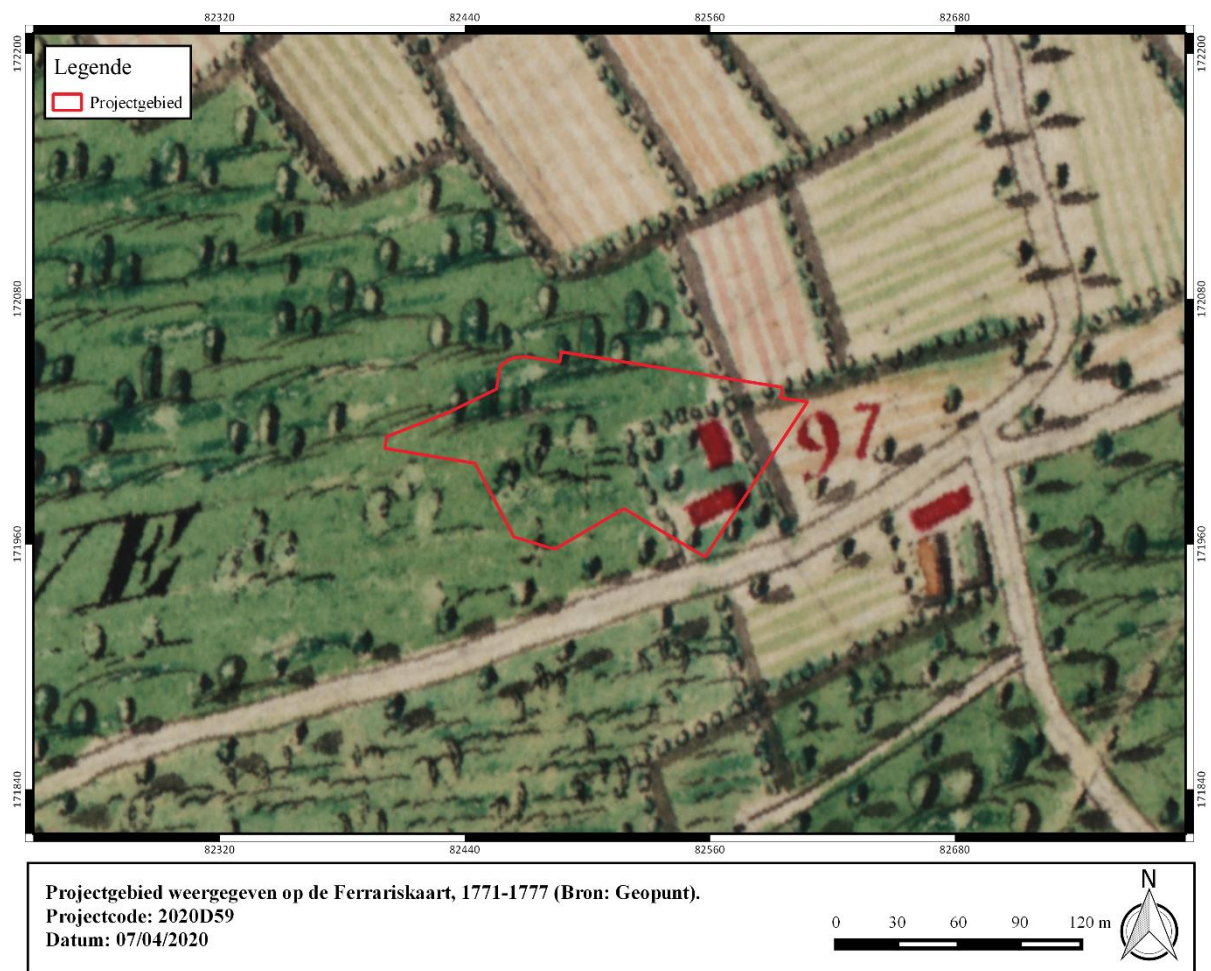
In de 19de eeuw vindt een belangrijke uitbreiding van de bestaande transportinfrastructuur plaats. Zo wordt in 1839 op Waregems grondgebied de spoorwegverbinding tussen Kortrijk en Gent aangelegd en krijgt Waregem een eerste station. Tijdens de Eerste Wereldoorlog ondervindt Waregem veel schade van de verwoestingen, vooral tijdens de bevrijding tussen 23 oktober en 3 november 1918, waartoe verschillende Amerikaanse divisies worden ingezet. Gedurende de 20ste eeuw kent het stadswefsel van Waregem een aanzienlijke uitbreiding.⁵

⁵ Inventaris Onroerend Erfgoed

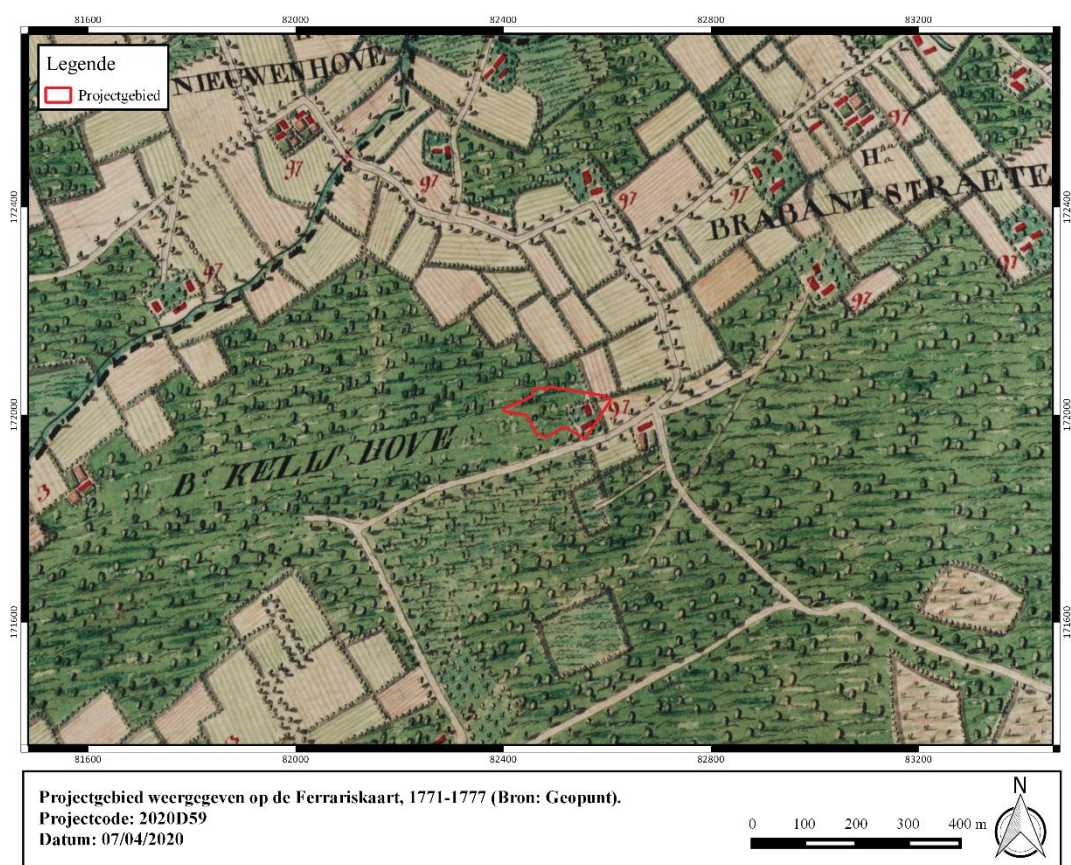
1.4.2.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

De Ferrariskaart lokaliseert het plangebied aan de noordzijde van een uitgestrekt bosgebied. Binnen de projectgrenzen is bebouwing weergegeven in de vorm van twee rechthoekige gebouwen in L-vormige configuratie. Het westelijk deel van het terrein staat gekarteerd als bos, het oostelijk deel als akker. Er kan niet uitgesloten worden dat de huidige hoeve een oudere kern heeft die mogelijk nog een archeologische neerslag heeft.

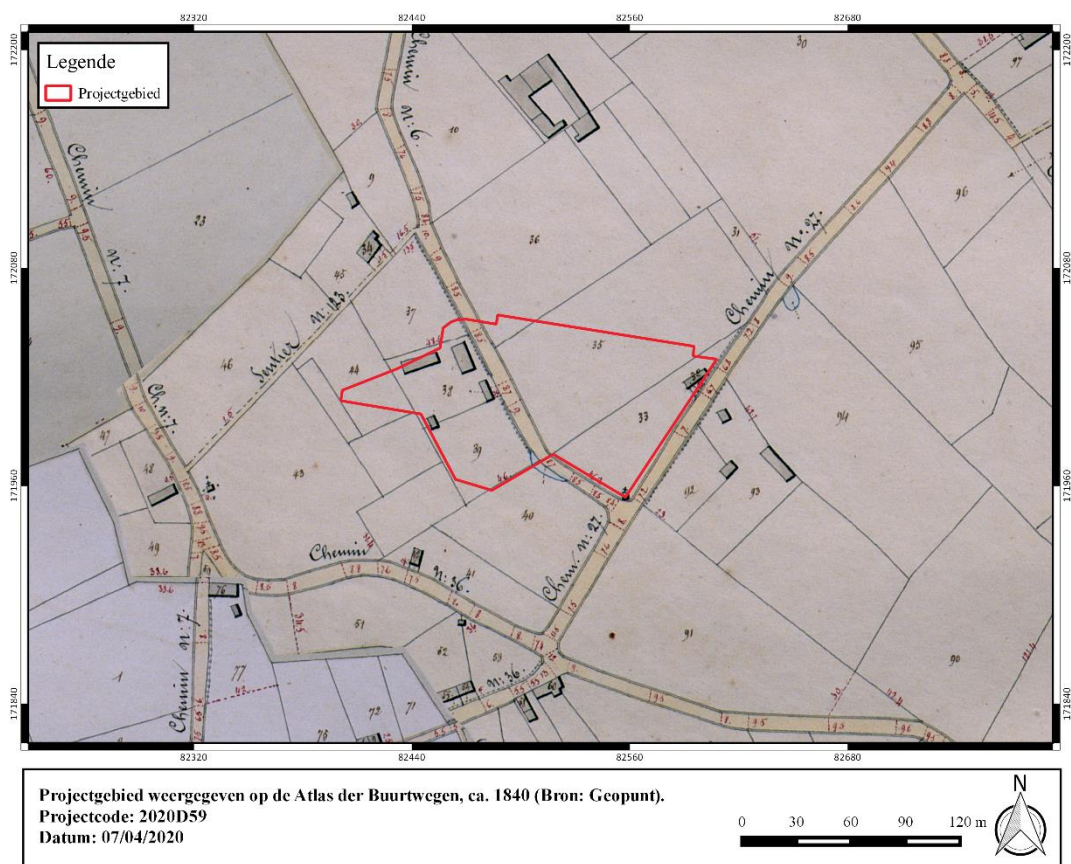
Op de Atlas der Buurtwegen is een duidelijk gewijzigde toestand waar te nemen. In het westelijk deel van het plangebied is de huidige hoeve waar te nemen. Op dat ogenblik bestaat de hoeve uit een dwars ten opzichte van de huidige straat gerichte woning en een ten oosten weergegeven bijgebouw. Het woonhuis wordt in 1924 herbouwd op L-vormig grondplan en gericht naar de in 1871 aangelegde Vichtseweg. Het plangebied wordt aangesneden door een noordwest-zuidoost georiënteerde weg die verdwijnt na de aanleg van de Vichtseweg. De Poppkaart geeft een quasi ongewijzigd beeld weer.

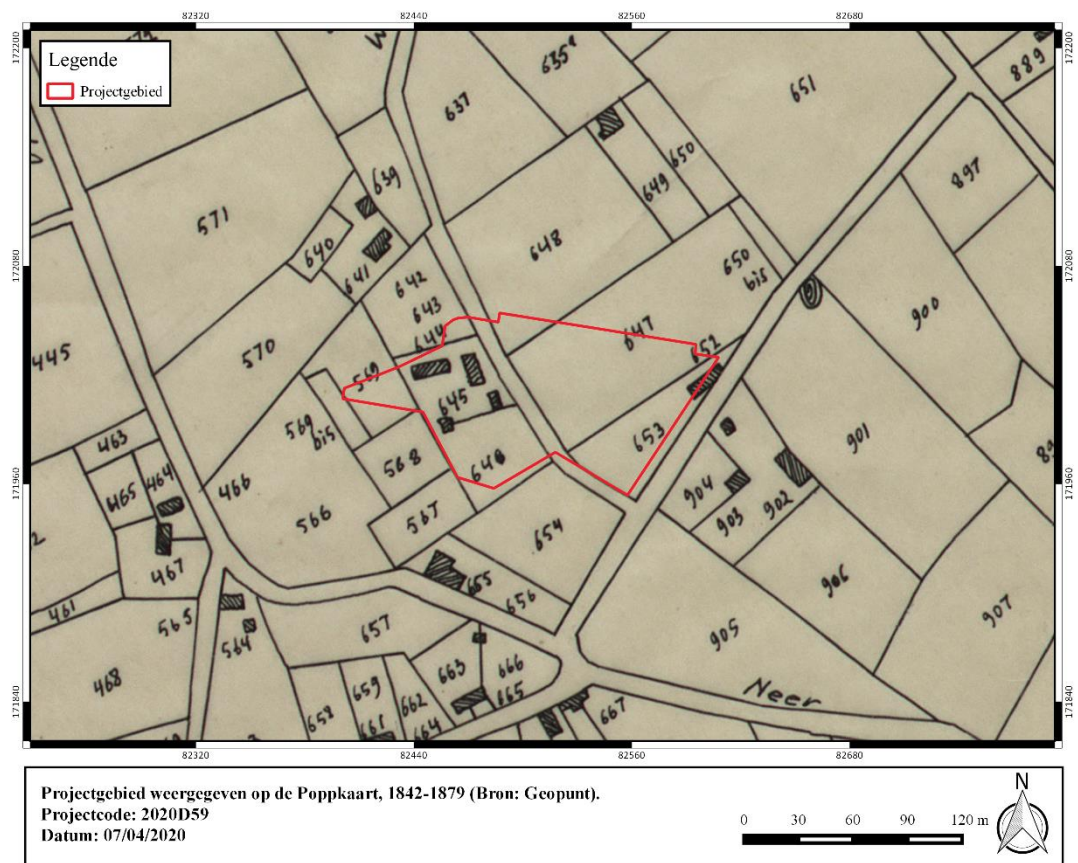
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

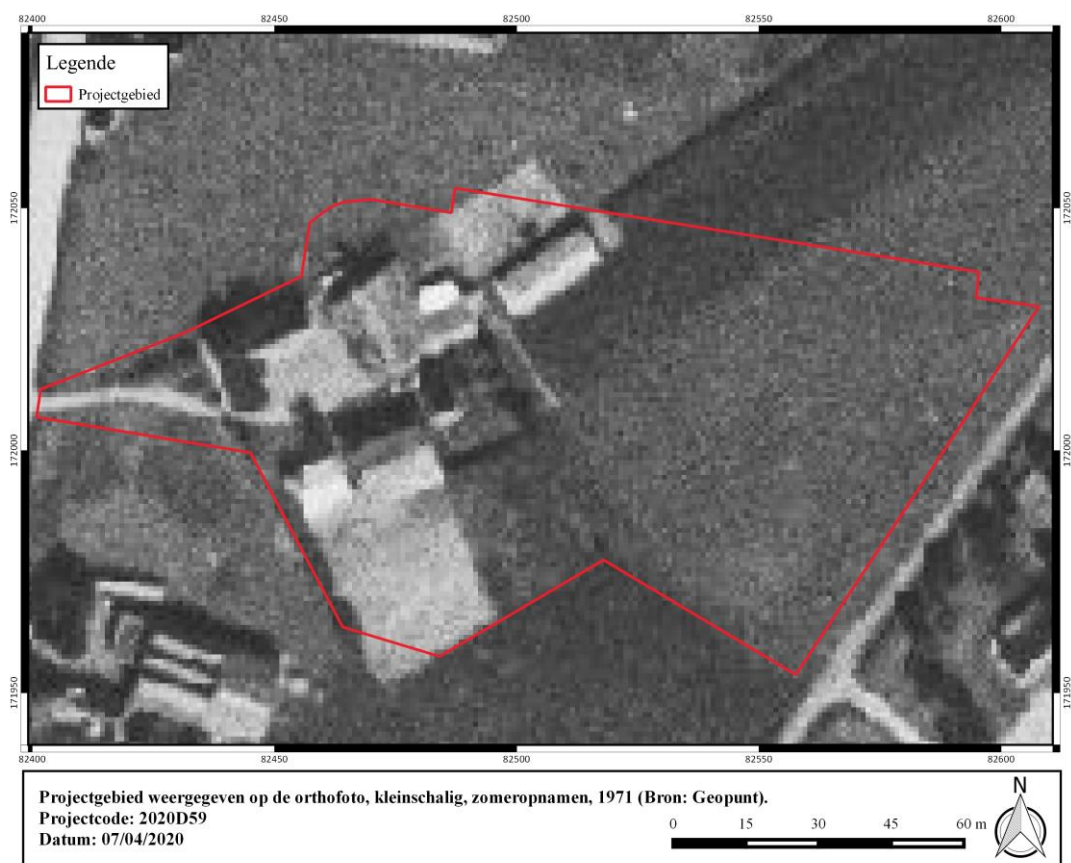
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

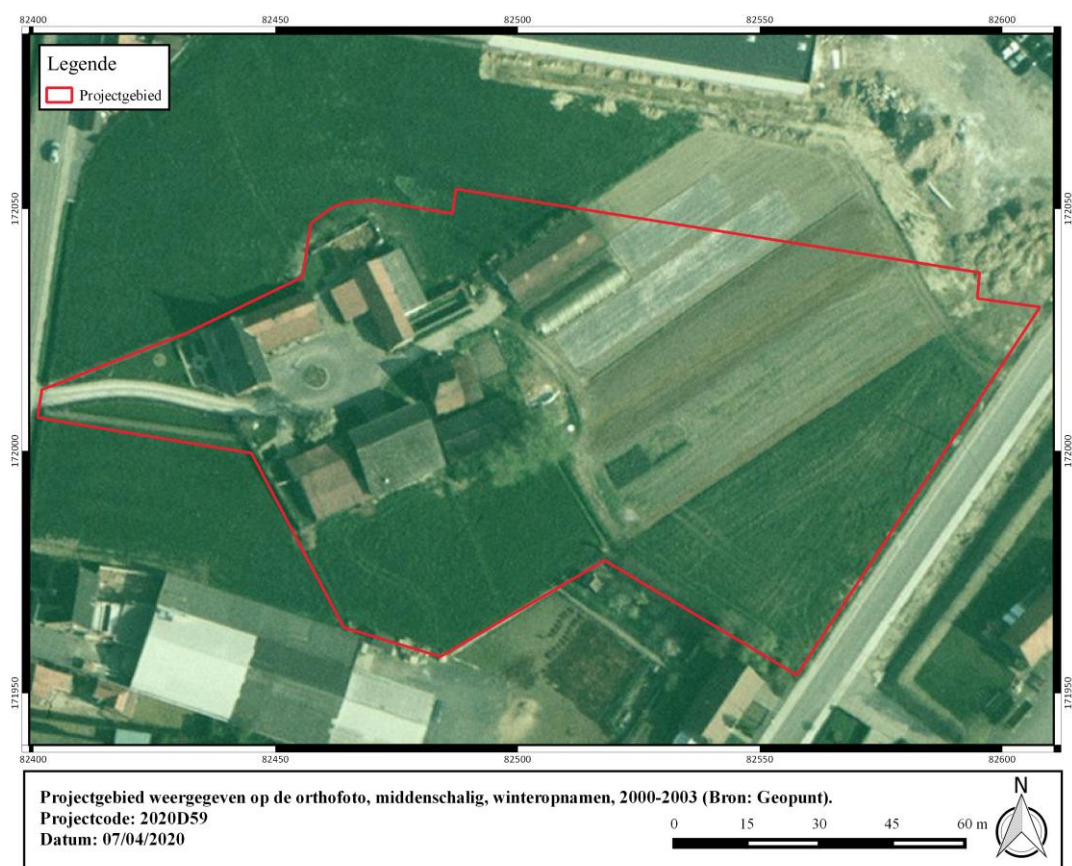
Op de orthofotosequentie is te zien hoe het oorspronkelijke gebouwenbestand rondom de bestaande hoeve initieel veel groter was. Deze overige gebouwen werden de voorbije 2 decennia stelselmatig gesloopt. De impact hiervan op het bodemarchief is op heden ongekend. Vanaf de luchtopname van 2008-2011 is ten noorden van het plangebied het noordelijk gelegen bedrijf waar te nemen. Op heden is ca. 460 m² van het terrein bebouwd, bijkomend is ca. 790 m² verhard. De bebouwing betreft een hoeve met bijgebouw. Het overige deel van het terrein is deels in gebruik deels als tuinzone, deels als grasland en deels als akker.

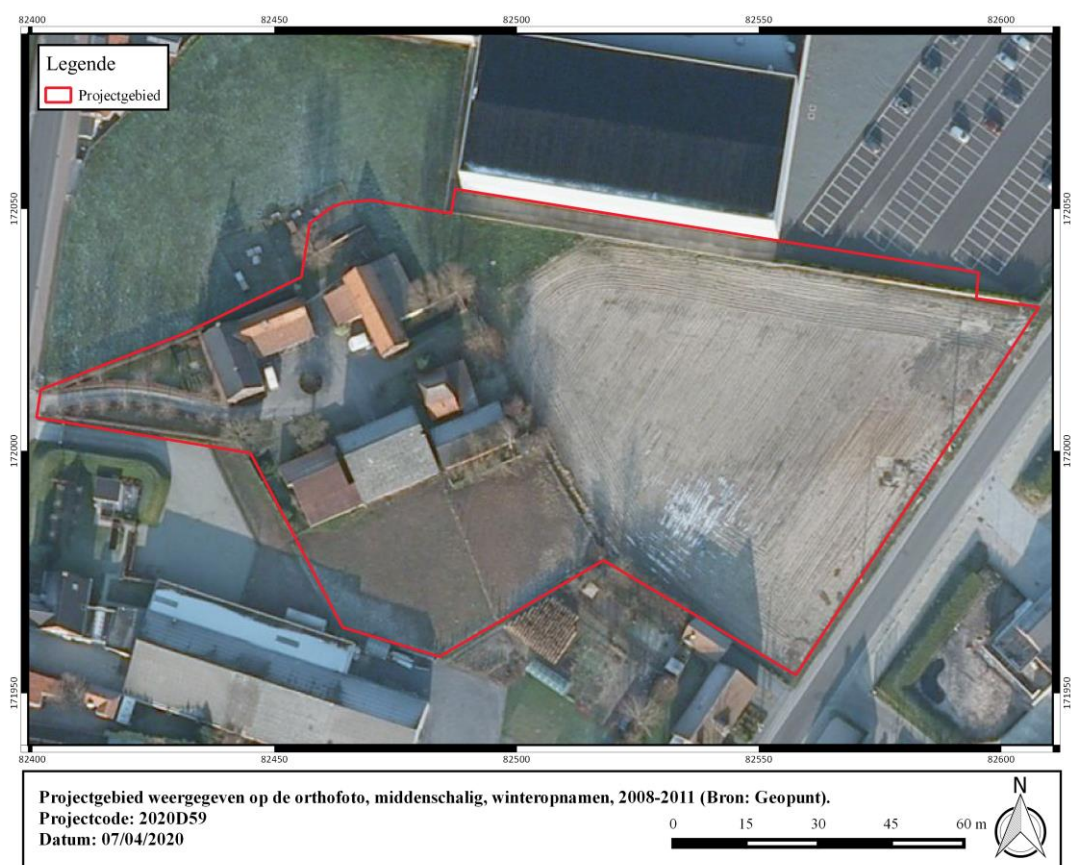
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

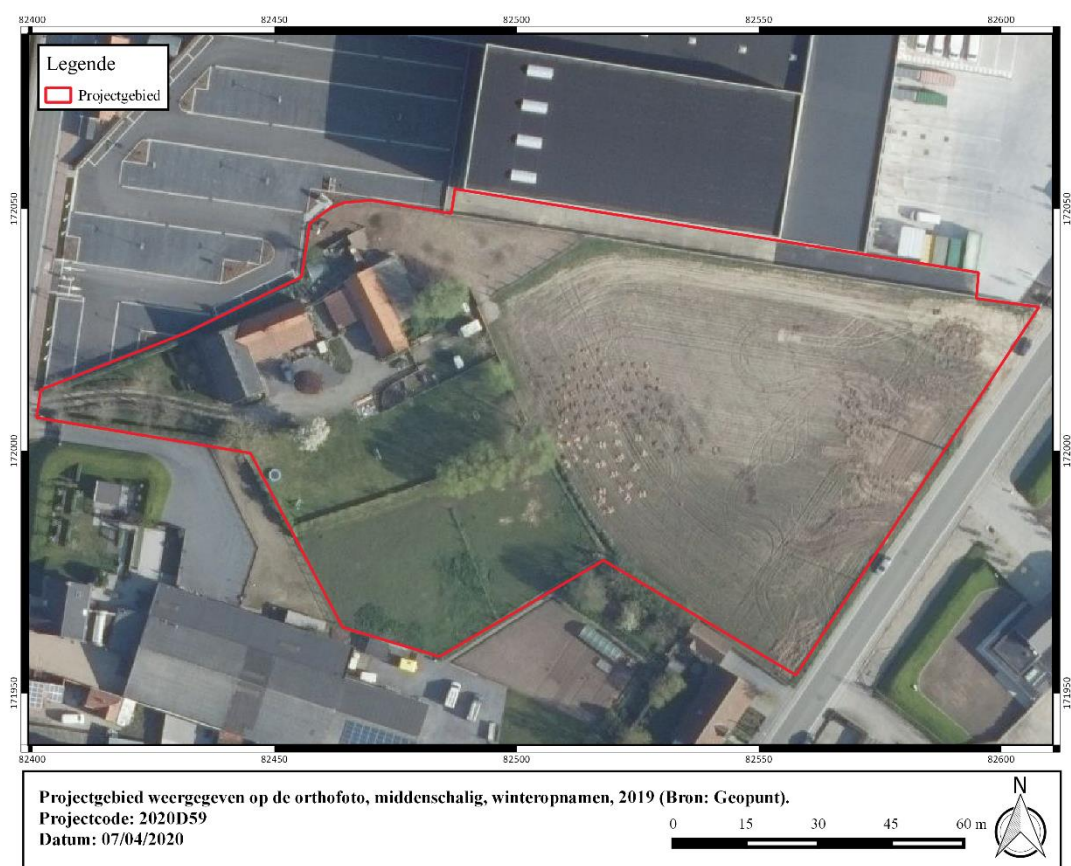
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De initiatiefnemer plant de realisatie van een nieuwbouwproject aan de Plasstraat, ter hoogte van industriezone 3 te Waregem. Het onderzoeksgebied is ca. 1,2 ha groot. Het oostelijk deel van het projectgebied is in gebruik als akkerland. Het westelijk deel wordt ingenomen door een hoeve met tuin en grasland. De aanwezige infrastructuur wordt in het kader van de geplande ontwikkeling afgebroken.

Het plangebied is gelegen in de zandstreek binnen de Vlaamse Vallei, op de overgang van de vallei van de Gaverbeek en de heuvelkam van de Vlaamse Ardennen. Het onderzoeksgebied bevindt zich op ca. 800 ten zuiden van de vallei van de Gaverbeek. Ongeveer 600m ten oosten stroomt een zijtak van de Mannebeek, ca. 1km ten westen van het terrein stroomt een zijtak van de Kasselrijbeek. Op de Quartairgeologische kaart is te zien hoe het onderzoeksgebied zich bevindt op de overgang van het Weichseliaan terras en de hoger gelegen uitlopers van de zuidelijke heuvelkam. Het Quartaire profiel is opgebouwd uit eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen. De bodemkaart geeft aan dat het sediment bestaat uit zand, het oostelijk deel is relatief droog, het westelijke deel wordt gekarteerd als matig nat, matig gleyig zand. Op het lokale hoogtemodel is te zien hoe er een markant hoogteverschil is tussen het projectgebied en de noordelijke percelen. De percelen en noorden zijn allicht reeds deels afgegraven in functie van de realisatie van de aanwezige bebouwing. Het terrein helt licht af in noordwaartse richting. Hoewel het terrein strikt genomen niet gelegen is binnen een gradiëntzone moet de ligging op de rand van een uitgestrekte vallei en de zuidelijk gelegen heuvelkam, geflankeerd door kleinere beekvalleien desalniettemin een zekere aantrekkingskracht gehad hebben op rondtrekkende groepen jager-verzamelaars.

De cartografische bronnen geven een landelijke en bosrijke omgeving weer. Op de Ferrariskaart is te zien hoe het onderzoeksgebied zich op de noordelijke rand van een bos bevindt dat het toponiem 'Bois de Kelishove' draagt. Ter hoogte van het onderzoeksgebied is een hoeve weergegeven. Ten oosten van deze hoeve bevinden zich akkers, de zone ten westen hiervan is ingekleurd als bos. Op de 19^e-eeuwse bronnen is de situatie gewijzigd. De locatie van de afgebeelde hoevegebouwen komen nu grofweg overeen met het huidige gebouwenbestand. Langs de oostzijde van de hoeve is een weg aangegeven. Deze weg wordt opgegeven wanneer de huidige Vichtseweg aangelegd wordt eind de 19^e eeuw. Het verloop van de Plasstraat is reeds te herkennen op de Atlas der Buurtwegen. Op de orthofotosequentie is te zien hoe het oorspronkelijke gebouwenbestand rondom de bestaande hoeve initieel veel groter was. Deze werden de voorbije 2 decennia stelselmatig gesloopt. De impact hiervan op het bodemarchief is op heden ongekend.

Binnen de grenzen van het onderzoeksgebied of op belendende percelen zijn geen archeologische waarden gekend. Een 500-tal meter ten noordoosten van het onderzoeksgebied, aan de Mannebeekstraat, werd recent een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Hierbij werden hoofdzakelijk greppelsegmenten aangesneden. Vanwege de ligging op de rand van een beekvallei werd vastgesteld dat het terrein te nat moet geweest zijn voor bewoning of bewerking in het verleden en pas later in cultuur werd gebracht. Tevens werden er een handvol impactkraters waargenomen die in verband gebracht kunnen worden met het Bevrijdingsoffensief in 1918⁶. Verder ten noordoosten van het onderzoeksgebied, aan de Brabantstraat, op de rand van de vallei van de Mannebeek, werd in 2018 een archeologisch booronderzoek en proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Bij het archeologisch booronderzoek werden enkele lithische artefacten gerecupereerd maar geen aanwijzingen voor een in situ bewaarde vindplaats. Ook tijdens het proefsleuvenonderzoek werden enkele sporen

⁶ Verdegem S. et al, 2020, Mannebeekstraat 2, Verslag van resultaten onderzoek met ingreep in de bodem, 2020A320, pp. 156

aangesneden dit betrof voornamelijk enkele geïsoleerde kuilen en meerdere greppelsegmenten. Er werden geen aanwijzingen waargenomen die wijzen op de aanwezigheid van een waardevolle archeologische site. Bij dit onderzoek werden eveneens enkele relicten waargenomen die in verband kunnen gebracht worden met de schermutselingen tijdens het Bevrijdingsoffensief⁷. De overige gekende sites aangegeven op het kaartblad van de CAI betreffen allen oudere waarnemingen uit de jaren '60 en '70 van vorige eeuw. Verder ten noorden van het onderzoeksgebied, aan de overzijde van de E17, werd een grafmonument uit de late bronstijd onderzocht. Luchtfotografische waarnemingen in de ruime omgeving wijzen op de aanwezigheid van meerdere van deze cirkelvormige grafmonumenten langs de vallei van de Gaverbeek. Bij onderzoek aan de Wijmelbeek, eveneens ten noorden van de E17, werden enkele lithische artefacten gerecupereerd. Ter hoogte van het kasteeldomein van Nieuwenhove werden bij onderzoek, naast resten van een middeleeuwse mottesite, eveneens lithische artefacten gerecupereerd evenals 'verspreid' Romeins vondstmateriaal. Ook bij verschillende veldprospecties in de ruime omgeving werden, naast Romeins bouw materiaal, artefacten ingezameld die gedateerd kunnen worden in het mesolithicum. Desondanks de iele spreiding van de gekende waarden op het kaartblad van de CAI wijzen deze toch op een quasi doorlopende menselijke aanwezigheid vanaf het mesolithicum in de ruime omgeving van het onderzoeksgebied.

Op basis van de beschikbare gegevens kan ter hoogte van het onderzoeksgebied een duidelijke trefkans afgeleid worden inzake ondergronds erfgoed. Vooralsnog heeft het bureauonderzoek geen argumenten aan het licht gebracht waardoor aangenomen kan worden dat het projectgebied vrij is van archeologisch erfgoed. Bijkomende objectieve terreinwaarnemingen zijn noodzakelijk om eventueel aanwezig erfgoed in kaart te brengen en de impact van de geplande werken hierop te bepalen. De verwachting bestaat uit zowel artefactenconcentraties als resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen. In de eerste plaats dient een landschappelijk bodemonderzoek de bodemopbouw en bewaringscondities te evalueren. Mogelijk zijn terreindelen verstoord door de oudere bebouwing. Mocht daarentegen blijken dat bodemhorizonten die kunnen wijzen op gunstigere bewaringscondities m.b.t. artefactensites nog aanwezig zijn dan dienen deze bemonsterd te worden in een verkennend grid. In het geval van een positieve staalname kan geopteerd worden om dit vooronderzoek in functie van artefactensites aan te vullen met waarderende boringen en/of proefputten. Met betrekking tot resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte onderzoeksmethode.

⁷ Billemont J. et al, 2018, Nota Waregem-Anzegem, Brabantstraat: Verslag van Resultaten, 2017L220, pp. 96

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2020

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

